

6 листопада 2025 р. URL: <https://vajr.info/2025/11/06/do-1943-ho-shist-tysiach-pisliadesiat-tysiach-zhertv-istoriia-nayzhakhlyvishoho-mistsia-u-vinnytsi/> (дата звернення: 26.02.2026).

2. Вінниця: злочин без кари: документи, свідчення, матеріали про більшовицькі розстріли у Вінниці в 1937–1938-х рр. / ред. Є. Сверстюк, О. Скоп; передм. Є. Сверстюк. Київ: Воскресіння, 1994. 333 с.

3. Геркалюк М. Від концтабору до школи: де і як у Вінниці «перевиховували антирадянські елементи». *Вежа*. 17 липня 2019 р. URL: <https://vezha.ua/perevyhovannya-antyadyanskyh-elementiv-fizychnoyu-pratseyu-istoriya-vinnytskogo-kontstaboru/> (дата звернення 26.02.2026).

4. Реабілітовані історією: У двадцяти семи томах. Вінницька область / ред. І. С. Гамрецький (голова), В. П. Лациба, С. С. Нешик та ін.; упоряд: В. П. Лациба (керівник), В. І. Білоконь, К. Д. Бухін, В. Ю. Васильєв, К. В. Завальнюк, С. Л. Калитко, П. М. Кравченко, І. Г. Паламар, Р. Ю. Подкур, О. К. Струкевич. Кн. 1. Вінниця: ДП «ДКФ», 2006. 908 с.

5. Рудницька О. Жертвами репресій 1937–38 рр. на Вінниччині є близько 20 тисяч людей. *VINTIME*. 17 травня 2020 р. URL: <https://vintime.info/posts/zhertvamyrepressii-1937-38-rokiv-na-vinnychchyni-ie-blyzko-20-tysiach-liudei-v-sbu-zrobylydostupnyu-dokumenty-rozstrilianykh-onlain> (дата звернення 26.02.2026).

Кугай Катерина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ІСТОРІЯ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ

Ключові слова: історія України, постсоціалістичні трансформації, глобалізація, міжнародні відносини, європейська інтеграція.

Key words: history of Ukraine, post-socialist transformations, globalization, international relations, European integration.

Проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. стало однією з ключових подій завершення «холодної війни» та розпаду соціалістичної системи у Східній Європі. Цей акт мав значення не лише для українського народу, а й для всієї системи міжнародних відносин, оскільки сприяв докорінній зміні геополітичної карти Європи та остаточному занепаду Радянського Союзу [1, с. 12]. У світовій історії постання незалежної України розглядається як складова загального процесу демонтажу біполярної системи міжнародних відносин, що сформувалася після Другої світової війни.

Після здобуття незалежності Україна постала перед складним завданням формування власної державності, політичної системи та економічної моделі в умовах глобальних трансформацій кінця ХХ ст. [2, с. 521]. Розпад командно-адміністративної системи вимагав переходу до ринкових механізмів господарювання, становлення інститутів демократії та переосмислення ролі держави в суспільстві.

Історія незалежної України розвивалася в руслі загальносвітових тенденцій постсоціалістичного розвитку. Подібно до країн Центрально-Східної Європи, Україна здійснювала перехід від планової економіки до ринкових відносин, формувала багатопартійну систему та засади громадянського суспільства [3, с. 44]. Водночас трансформаційні процеси в Україні відбувалися повільніше та суперечливіше, що було зумовлено глибокою спадщиною радянської системи, економічною кризою та політичною нестабільністю 1990-х рр. [2, с. 533].

Важливе місце в історії незалежної України посідає її інтеграція у світове співтовариство. Набуття членства в ООН, ОБСЄ та Раді Європи стало свідченням міжнародного визнання української державності й включення країни до системи міжнародного права [3, с. 87]. Особливе значення мав крок України щодо відмови від ядерної зброї у 1994 р., який у світовій історії розглядається як унікальний приклад добровільного ядерного роззброєння. Це рішення суттєво вплинуло на систему міжнародної безпеки та визначило імідж України як відповідального учасника міжнародних відносин [1, с. 318].

На початку XXI ст. українська історія дедалі більше пов'язується з глобальними демократичними процесами. Помаранчева революція 2004 р. та Революція Гідності 2013–2014 рр. стали частиною світової хвилі громадянських протестів проти авторитаризму та політичної корупції [3, с. 156; 4, с. 27]. Ці події продемонстрували зростання політичної культури українського суспільства, активізацію громадянського сектору та прагнення українців до європейських демократичних цінностей [2, с. 547; 4, с. 41].

Російська агресія проти України, що розпочалася у 2014 р. та набула повномасштабного характеру у 2022 р., перетворила українське питання на один із ключових викликів сучасного світового порядку. Війна актуалізувала проблеми колективної безпеки, ролі міжнародних організацій та відповідальності світової спільноти за дотримання принципів суверенітету й територіальної цілісності держав [1, с. 401]. Події в Україні стали важливим чинником переосмислення міжнародного права та системи глобальної безпеки [3, с. 212].

Отже, історія незалежної України є невід'ємною складовою світового історичного процесу кінця XX – початку XXI ст. Український досвід державотворення, демократичних трансформацій та протистояння зовнішній агресії має важливе значення для осмислення сучасних глобальних історичних змін.

Джерела та література

1. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 496 с.
2. Субтельний О. Україна: історія. Київ: Либідь, 2008. 672 с.
3. Кульчицький С. В. Новітня історія України (1991–2011). Київ: Генеза, 2012. 624 с.
4. Яковлев М. Революція Гідності: причини, перебіг, наслідки. Київ: Дух і Літера, 2015. 128 с.